

ГС

10(30)•2017

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

найважливіший елемент країни



ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ

ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА



Першого грудня 1991 року на всеукраїнському референдумі українці визначили, що вони хочуть жити в демократичній країні і керувати своїм життям самостійно, без вказівок і контролю комуністичної партії.

Українці вибороли свободу, а разом з нею і відповідальність за власну долю та майбутнє своєї країни.

Це означає, що громадяни несуть спільну з політиками відповідальність за стан справ у державі. Кожен з нас має частину часу і ресурсів приділяти

на громадський активізм та участь в ухваленні політичних і управлінських рішень.

На практиці це перетворюється у необхідність ходити на громадські слухання, подавати місцеві петиції та голосувати за проекти міського бюджету участі. Бути частиною волонтерської, громадської, благодійної чи профспілкової організації. І разом з однодумцями захищати свої права і свободи та допомагати іншим.

Демократія вимагає громадського контролю за діями влади. Тому кожен з нас має бути готовим стати членом наглядової ради одного з сотень комунальних підприємств і контролювати, як воно надає послуги та куди йдуть кошти платників податків.

Кожен із нас повинен бути готовим піти на мітинг, або навіть організувати мітинг на захист своїх прав чи з вимогою реформаторських рішень. І кожен з нас має право, щоб цей мітинг був захищений від посягань влади, судового свавілля чи нападу опонентів.

Саме цим сьогодні живе громадянське суспільство України, і наш журнал пропонує Вам огляд того, як сьогодні відбувається побудова нової країни. Цей шлях далеко не безхмарний. Радянський спадок залишив багато перепон у залученні громадян до управління власними містами, контролю за діями влади.

Проте ці перепони лише тимчасові, і ми впевнені, що вони не зможуть зупинити громадську річку, й енергія мільйонів буде зносити їх одну за одною.

Ми сподіваємось, що, читаючи наш журнал, Ви знайдете для себе можливості долучитись до розбудови кращого життя та побачите відповіді на питання, які Вас турбують!

Читайте. Плануйте. Дійте!

*Головний редактор
«Громадянського суспільства»
Максим Лациба*



ЗАХИСТ ПРАВ

Глобальна трудова програма: як захистити свої трудові права? 4

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ

Перші після церкви. Три роки підйому волонтерства в Україні: законодавство, успішні

організації та довіра суспільства..... 7

МІСЦЕВА ДЕМОКРАТІЯ

«Бюджет участі»: тоді і тепер.....10

РЕЄСТРАЦІЯ

Як зареєструвати символіку громадської організації? 12

ЗАКОНОДАВСТВО

Закон про мирні зібрання: фундамент для чесної гри..... 15

ОСВІТА

Куди піти навчатись, якщо хочеш реформувати країну.....18

ІСТОРІЯ УСПІХУ

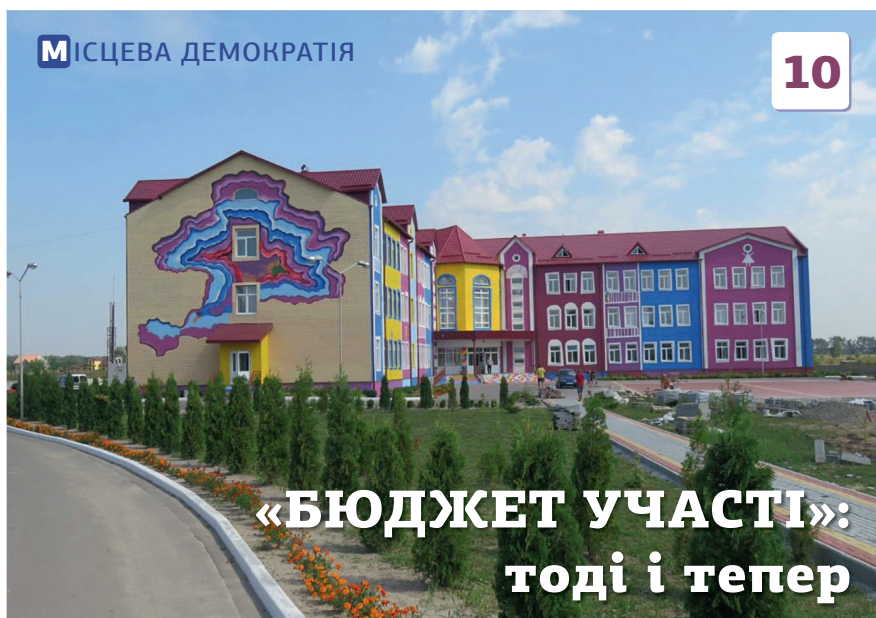
«Komubook» – гуртом і книжку легше видавати 20

АНАЛІТИКА

Неприбутковість по-новому: як потрапити в новий реєстр і не наробити помилок 22

КОНТРОЛЬ

Наглядові ради комунальних підприємств: реформа снігу, доріг і батарей..... 25



ГЛОБАЛЬНА ТРУДОВА ПРОГРАМА: як захистити свої трудові права?

1 лютого 2016 року за підтримки Американського агентства з міжнародного розвитку (USAID) в Україні почала діяти «Глобальна трудова програма». Програму впроваджує Центр Солідарності Американської федерації праці – Конгресу виробничих профспілок.

Центр Солідарності активно співпрацює з українськими партнерами: профспілками, громадськими організаціями, правозахисниками.

Одним із партнерів програми є **громадська організація** “Трудові ініціативи”. Мета цієї команди полягає в сприянні процесу розвитку правової держави, підвищенні рівня правової освіти та правосвідомості громадян, втіленні міжнародних стандартів прав людини і основних свобод, підтримці профспілкового руху та захисті трудових прав в Україні.

Завдяки проекту працівники можуть отримати безкоштовні юридичні консультації з трудових питань. Також організація консулює працівників, як створювати профспілки для захисту своїх прав, та допомагає захищати права на міжнародній арені через Міжнародну організацію праці, Європейський суд з прав людини. Експерти організації надають свої рекомендації щодо трудового законодавства, активно протидіють внесенню в українське законодавство дискримінаційних норм, які періодично пропонуються.

Нам вдалося поспілкуватися з директором програм міжнародної неурядової організації “Центр Солідарності” Трістаном Масатом.

Розкажіть, будь ласка, яка ціль діяльності проекту «Глобальна трудова програма»?

Метою програми в Україні, та й у всьому світі загалом, є демократичний розвиток та реформування профспілок. Також важливим є удосконалення правової бази у відповідності до міжнародних норм прав людини в сфері праці. Дуже часто громадяни просто не до кінця розуміють свої права і їм необхідна зовнішня допомога, особливо коли в країні існує корупційна складова. На мою думку, у цій справі ефективним може стати поєднання зусиль профспілок та громадських організацій, а також орієнтація на світові стандарти в процесі удосконалення трудового законодавства. Це було б вигідно не тільки працівникам, але й роботодавцям, яким потрібен стабільний і передбачуваний ринок праці та прозоре законодавство.

Про який саме вид допомоги йдеться?

Ми забезпечуємо проведення різноманітних тренінгів, зустрічей та інших освітніх заходів, на яких говоримо про трудові та профспілкові права. Також ми допомагаємо молодим профспілковим активістам розвивати свої лідерські навички. Крім цього наша команда надає підтримку працівникам, які хочуть запровади-

ти в організації політику протидії дискримінації за гендерною ознакою.

Які глобальні проблеми українського суспільства допомагає вирішити Ваша команда?

Однією з таких є корупція, незалежно від того рівня, на якому вона відбувається. Корупція – це найбільший бар'єр на шляху України до процвітання. І саме працівники відіграють тут важливу роль. Більшість інформації про корупцію знаходять саме працівники, які передають її журналістам. Боротьба з корупцією неможлива без допомоги людей “зсередини” – з підприємства або організації, які можуть надати інформацію про корупційні схеми.

І тут надзвичайно важливо захистити працівників, які повідомляють про корупційні факти.

Звичайно, що боротьба з корупцією – це проблема, яка потребує комплексного вирішення, але одна з важливих її частин – захист викривачів корупції.

Люди повинні мати гарантії безпеки, щоб захищати свої права та викривати корупцію в своїх організаціях без страху втратити роботу і не ризикуючи власною безпекою.

Чи можливі, на Вашу думку, зараз протести людей у зв'язку з новим трудовим законом?

Трудове законодавство є надзвичайно важливим, адже воно зачіпає інтереси кожного в цій країні. Якщо воно несправедливе, працівники можуть долучитись до протестів і сильно розбурхати країну.

Люди не протестують просто так. Якщо вони вийшли на вулиці, значить тривалий час їхні вимоги ігнорували.

Я думаю, що зараз українці відчують силу свого голосу набагато краще, ніж до Майдану, в них більша готовність мобілізуватись на захист своїх прав, якщо їх не чують. Ситуація в країні вимагає від людей боротись, особливо проти корупції.

Насправді багато трудових конфліктів спричиняє те, що і держав-



ний і бізнес сектори контролює купка олігархів.

Якщо новий Трудовий кодекс буде захищати інтереси тільки великих роботодавців, нехтуючи правами працівників та потребами малого і середнього бізнесу, це може мати негативні наслідки.

Зараз нам невідомий остаточний текст Трудового кодексу, але попередні законопроекти мали багато проблемних моментів і могли обмежити права працівників.

Якщо Верховна Рада прийме Трудовий кодекс, що ускладнить працівникам захист їхніх прав у законний мирний спосіб, це зашкодить процесу реформ.

Що у Вашій діяльності було найбільш успішним на теперішній час?

Ми допомагаємо українським працівникам бути почутими та зміцнити роль профспілок у су-

спільстві. Я пишаюсь тим, що нам вдалось ініціювати і вивести на вищий рівень діалог щодо прав та інтересів працівників. Ми змогли збудувати коаліцію, до якої входить багато організацій громадянського суспільства.

Особливої уваги варта наша робота по навчанню молодих українців захисту своїх прав. Щорічно понад 1000 людей проходить наші тренінги, і це надзвичайно корисна справа.

Україна має потужний економічний потенціал, оскільки має неймовірну кількість активних та добре освічених молодих людей.

І якщо нам вдасться ще більше стимулювати українців боротись за свої права і будувати прозору економіку, я буду дуже щасливий, що долучився до цієї справи.

«Над матеріалом працювати Галина Мешко та Олександр Равчев»

ПЕРШІ ПІСЛЯ ЦЕРКВИ.

Три роки підйому волонтерства в Україні: законодавство, успішні організації та довіра суспільства

Одним із яскравих явищ в Україні за останні три роки стала значна активізація і популярність волонтерської діяльності. Активні громадяни допомагають фронту, переселенцям, просуванню реформ та розвивають країну в багатьох інших напрямках. І суспільство винагороджує цих людей значною довірою та підтримкою.



Роман Повзик,
журналіст
«Громадянського
суспільства»

Не кожен може бути волонтером?

Це важко уявити, але ще два роки тому далеко не всі організації мали право займатися волонтерською діяльністю. Лише в березні 2015 року Парламент проголосував за законопроект №1408, який гармонізував українське законодавство щодо волонтерської діяльності.

Що він повинен був змінити для мільйонів українців, які волонтерили на той час? Проект USAID «Громадяни в дії», який просував цей законопроект, дає відповідь на питання у 5 тезах:

1. Дозволити усім без обмежень здійснювати волонтерську діяльність. Статус «волонтерська організація» на той час мала лише кожна семисота організація (при тому, що загальна кількість ГО і БО в Україні становила 60 тисяч). Волонтери, які витрачали час і ресурси, діяли переважно поза правовим полем. А практики отримання статусу «волонтерської організації» не було в жодній із країн світу.

2. Спростувати твердження, що одноразова безкоштовна робота чи послуги – не волонтерська діяльність.

3. Ліквідувати фінансово обтяжливе страхування волонтерів.

Багато ГО та БО не мали коштів виконувати це зобов'язання, адже є неприбутковими. Уявіть собі, як мало виглядати страхування всіх людей, які приходили плести маскувальні сітки чи прибирати парк.

4. Надати право школярам займатися волонтерством. Вік людини, з якого вона могла волонтерити на території України, починався з 16 років. І в цьому випадку потрібно було мати письмову згоду одного з батьків. Але в багатьох освітніх закладах та центрах діяли волонтерські спільноти. З правової точки зору ці люди порушували законодавство.

5. Відмінити обов'язкове укладання договору на волонтерську діяльність.

На той час експертка Українського незалежного центру політичних досліджень, а зараз голова Київської міської організації «Демальянс» **Анастасія Шимчук** наголошувала, що необхідність розгляду цього законопроекту пов'язана із безпрецедентною мобілізацією волонтерів по всій Україні.

Щодо питання «Чи стимулює закон про волонтерство розвиток волонтерського руху в Україні?», Анастасія сподівається, що ні:

– На волонтерський рух впливають суспільні фактори. Якщо кількість



людей, долучених до волонтерських проєктів, залежить від конкретного закону, то це поганий закон.

Шимчук зазначає, що сьогодні він має декларативний характер і його основне завдання – закріпити в українському законодавстві принципи і європейські підходи до волонтерства та роботи волонтерів:

– Що я маю на увазі: наприклад, для того, щоб громадське об'єднання залучило до своєї діяльності волонтерів, йому не потрібно бути в якомусь спецреєстрі, подавати додаткову звітність, заповнювати нікому не потрібні бланки чи підписувати стос документів.

Очевидно, робота із волонтерами з інших країн чи у специфічних умовах мають свої додаткові процедури. Але загальне правило, яке сповідує цей закон: будь-яка людина за власної доброї волі має можливість бути волонтером, і не повинна через це стикатись з бюрократією.

Реформи, переселенці та допомога військовим

Експерти на шляху до поліпшення законодавства

Одним із найвідоміших постмайданних проєктів у сфері громадської діяльності в Україні став «Реанімаційний пакет реформ». Це об'єднання громадських організацій та експертів, які займаються розробкою законодавчих актів та супроводом їхнього прийняття з метою втілити системні реформи.

Стартував проєкт у лютому 2014 року. З того часу експерти та організації РПР працюють за кількома напрямками реформ: конституційною, судовою, антикорупційною, податковою, дерегуляційною, реформою децентралізації, енергетичною, медіареформою, банківською та іншими.

За три роки роботи за адвокаційної підтримки РПР ухвалено 104 законопроекти. Об'єднання у складі 73 громадських організацій та 22 експертних груп провело понад 600 заходів різного формату та залучило 50 міжнародних партнерів. За роботою РПР у Facebook стежить понад 40,8 тисяч осіб, що є суттєвою цифрою для громадської діяльності в Україні.

Член Ради РПР **Іван Лукеря** говорить, що до діяльності і підтримки безпосередньо як волонтери долучається багато молоді:



– Бонусом вони отримують досвід та знання через платформу «Відкритого університету реформ».

За словами Лукері, якщо в рамках РПР припинити волонтерську роботу, тоді це буде просто інституція.

Зі сторінки в соцмережах до всеукраїнської організації

«КримSOS» – теж волонтерський проєкт, який у перший день російської окупації півострова – 27 лютого 2014 року – виник як сто-

рінка у Facebook. Волонтери хотіли надавати оперативну та достовірну інформацію про ситуацію в Криму. Згодом сфера роботи розширилася.

На сьогодні це вже експертна організація, що займається питаннями окупованого півострова та координує громадські рухи й ініціативи з питань переселенців.

За 2016 рік організація надала гуманітарну допомогу для 5000 родин внутрішньо переміщених осіб. 52 проєкти громад ВПО отримали фінансування у розмірі 1,142 млн грн, 8505 переселенців отримали юридичну допомогу, а 6077 – соціальну.

Наразі офіси ГО «КримSOS» працюють у Києві, Львові, Херсоні, Полтаві та Запоріжжі.

Собор як центр для об'єднання

Проте у багатьох слово «волонтер» асоціюється перш за все з людьми, які допомагають військовим на сході України. У перші місяці АТО вони значною мірою забезпечували бійців необхідними речами.

Одним із об'єднань у цій сфері є «Полтавський батальйон небайдужих». Він виник навесні 2014 року при Свято-Успенському соборі в Полтаві. Організація займається постачанням їжі, одягу, маскувальних сіток, транспорту та його ремонтом, приладів нічного бачення, лікуванням та реабілітацією бійців, а також роботою з їхніми дітьми.

За три роки волонтери «Полтавського батальйону небайдужих» зібрали 5,5 млн грн на потреби військовослужбовців на фронті. Протягом чотирьох змін у дитячо-оздоровчому таборі за їхньої ініціативи побувало 615 дітей. Крім того наприкінці минулого року ПБН втілює проєкт «Будиночок святого Миколая», в рамках якого за 3 місяці зібрали 150 тис. грн.

Важливо, що ПБН працює не тільки для допомоги військовим на фронті, але й з тими, хто повернувся зі Сходу. За участі організації у Полтаві створений Центр соціально-психологічної адаптації



учасників АТО. Його ціль – права, психологічна та духовна допомога колишнім учасникам бойових дій. Центр з тренажерним залом та масажним кабінетом відкрили у травні 2016 року. За перший місяць він прийняв 60 військових.

Волонтер-координатор ПБН Наталія Гранчак згадує, що 2014 та 2015 були активними волонтерськими роками з боку простих жителів Полтави та Полтавської області:

— Однак ця хвиля громадянської активності, яка народилася майже спонтанно, з початком 2016 року почала згасати. Спричинене це зубожінням пересічних громадян, які є основним кістяком волонтерського руху та допомоги на фронті сьогодні. Підвищення цін на продукти харчування, комунальні послуги, загальні потреби людини зменшили потік допомоги.

Проте Гранчак наголошує, що ПБН, незважаючи на складну фінансову ситуацію в країні, не полишає справ, організовує соціальні проекти, ярмарки. Це допомагає залучати до спільної справи нових людей.

– Такими невеличкими проектами ми робимо надзвичайно багато для тих, хто стоїть на сторожі на-

шого спокою та миру, – підсумовує волонтер-координатор.

Срібні призери рейтингів довіри

Волонтери стали тим інститутом, якому чи не найбільше довіряють українці. Згідно з результатами опитування Київського міжнародного Інституту соціології, станом на грудень 2015 року волонтерам довіряло більше половини українців – 57,6 %. Кращий результат має тільки церква – 58,8 %. Проте варто зауважити, що в останньої вищий відсоток недовіри – 18,4 % проти 13,5 % у випадку волонтерів.

Відповідно до результатів опитування, яке КМІС провів уже в грудні 2016 року, волонтери знову опинилися на другому місці з 53,5 % довіри серед українців. Першість знову взяла церква (56,7 %). Щодо недовіри, то стосовно волонтерів вона збільшилася – від 13,5 % у 2015-му до 19,6 % через рік. Якщо не брати до уваги церкву, то це все одно найнижчий показник недовіри до інституцій, серед яких і органи державної влади, і правоохоронні органи, і ЗМІ з політиками.

Представник КМІС Станіслав

Зленко вважає, що серед причин, чому волонтери втратили кілька відсотків за рік, можна виділити загальне зниження рівня довіри українців до соціальних інституцій:

– Також сюди можна додати те, що українці втомилися від конфлікту на Донбасі, деякі люди перестали бачити сенс у діяльності волонтерів, оскільки для цих людей результати їхньої роботи не є наочними й очевидними.

Крім того, зазначає Зленко, на результат впливає і діяльність аферистів, що видають себе за волонтерів і тим самим дискредитують волонтерські організації. Проте представник КМІС все ж констатує, що більше половини українців все ще довіряє волонтерам, і це дуже значні показники.

Волонтерство міцно увійшло у багато сфер життя нашої країни. Цей рух поступово трансформуватиметься, переходячи на професійну основу і даючи зі свого середовища кадри для різних сфер діяльності. Волонтери роблять те, що через закаменілість не може робити держава. Але все ж їй доведеться змінюватися.

«БЮДЖЕТ УЧАСТІ»: тоді і тепер

Бюджет участі — демократичний процес. Він надає можливість кожному жителю брати участь в розподілі публічних коштів, створюючи проекти для покращення міста та голосуючи за них. Автор залишає проектну заявку, потім виконавчі органи міської ради розглядають її. В цей час автори можуть отримати проект на правку. В ідеалі цей процес розвиває громади і робить міста кращими. Як же він протікає в Україні?



Катерина Кролевська,
журналістка
«Громадянського суспільства»

Шлях, якому не видно кінця

Під кінець 2015 року в Україні запустили пілотну версію «бюджету участі». Сталося це з легкої руки громадських організацій. Одними з ініціаторів були ПАУСІ – Фондація українсько-польського партнерства, що й не дивно: багато моментів українська модель скопіювала у сусідньої держави. Спочатку «бюджет участі» ввели Полтава, Черкаси й Чернігів, пізніше – Суми, Луцьк, Івано-Франківськ, Львів, Вінниця, Запоріжжя та Чернівці.

Досвід Чернігова: дорого і важкодоступно

Найперше чернігівці розробили положення «Про громадський бюджет». Під нього виділили 1 % від бюджету міста. Половину цієї суми вирішили витратити на капітальні видатки, решту – на поточні. У результаті за це проголосувало понад 11 тисяч мешканців Чернігова. Вони обрали 4 великих і 13 менших проектів. Серед них: служба соціального таксі, оформлення фасадів міста, благоустрій берегової зони, центр культурного розвитку, ремонт освітніх закладів.

Тетяна Романова, членкиня робочої групи чернігівського «бюджету участі», зауважує, що більшість проектів, які впроваджували

у 2016 році, локальні і розраховані на дуже вузьку аудиторію.

– Особливо це стосується дитсадочків і шкіл, – відзначає вона. – Лише деякі проекти принесли результати, якими можуть користуватися всі люди. У першу чергу, це недопрацювання робочої групи, – додає Тетяна Романова. – Треба було чіткіше сформулювати умови участі, але цього не зробили й у 2016. Втім, зараз будуть впроваджувати більше загальнодоступних проектів.

Вона також попереджає, що важливо, щоб «бюджет участі» не перейняв функцію профільних управлінь міста:

– Громадські проекти не повинні фінансувати ремонти дахів, туалетів у школах. Це завдання управління освіти. Натомість вони повинні створювати додаткові умови комфорту, якими можуть скористатися усі чернігівці. Наприклад, організація фестивалю, створення парку для молоді, встановлення новаторських зупинок.

Досвід Києва: громадськість страхує владу

Ситуація, коли громадський бюджет замінює профільні управління, – це швидше правило, ніж виняток. Наприклад, експерт центру CEDOS Ігор Тищенко підозрює,



twitter.com/OD_Sonyia_UA

що частину проектів-переможців Києва писали державні службовці:

– По-перше, ці заявки написані дуже канцелярською мовою, і серед них є майже однакові. По-друге, є проекти, які і так цілком покладені на місто. Скажімо, купівля машини для чистки каналізації. Таку техніку повинна закупляти міська влада, а так це нібито ідея громадян.

Він відзначає, що мешканці справді можуть мати потребу в цій машині, тому скаржитися неефективно. Також наголошує, що є кільканадцять проектів, які справді актуальні.

– Є 10-15 проектів, які передбачають обладнання парків сучасними рекреаційними зонами, – розповідає Ігор Тищенко. – Це зона здоров'я, облаштування парків, тобто те, що використовують громадяни спільно. Але ж реалізувати ці речі будуть комунальні підприємства.

Багато фахівців побоюються і як альтернативу пропонують віддавати реалізацію на тендери або давати право вибору виконавця авторам проекту. Крім того, багато недоліків пов'язані з людським фактором або недосвідченістю авторів.

Досвід Черкас: цільова програма як слово честі

«Бюджет участі» ніяк не регламентований на державному рівні. Міських чи обласних норматив-



donoda.gov.ua

но-правових документів недостатньо для чіткої роботи механізму. До того ж, часто йдеться про обіцянки: «бюджет участі» діє у вигляді суспільного договору, але штрафу за порушення нема.

Щоправда, є і позитивні випадки. У Черкасах затвердили цільову програму до 2019 року і виділяють на неї 5 млн грн щороку – близько 1 % доходів міста. Ще 50 тис. грн передбачають на рекламу. Вже у 2015 це вилилося у 54 подані проекти.

Досвід Полтави: корупція, не пройде, справедливність

Автор найдорожчого з обраних проектів у 2016 році у Полтаві – депутатка Подільської райради від партії «Рідного міста». При цьому її одно-

партійка очолювала робочу групу з питань партисипаторного бюджету.

Таким чином, більше третини коштів програми піде на виконання проекту однопартійця голови робочої групи. Крім того, більшість полтавських проектів вирішують проблеми інфраструктури та благоустрою, тобто того, чим влада повинна займатися самостійно.

Представниця партисипаторного руху у Полтаві Анна Шавиро називає проблемою і те, що мешканці часто не уявляють вартості робіт:

– Інколи автори складають неадекватні бюджети проектів. Це стає

причиною відхилення їх владою, і активісти розчаровуються.

Щоб уникнути аматорства, фахівці радять робити шпаргалки і пояснювати, скільки коштує асфальтування, встановлення пам'ятників, садівництво, ремонт та інші базові послуги.

– Справа у тому, що «бюджет участі» тільки починає працювати в Україні, – додає Анна Шавиро. – Ми всі розуміли, що просто не буде. Я переконана, що ми знайдемо свої механізми роботи.

Вона пояснює, що голосування далеке від досконалості, і не лише через проблематичний контроль, але й через нерепрезентативність виборців.

– У декількох містах траплялося накручування голосів, хо-

дили чутки про підкуп виборців. У Полтаві такого не було, зате багато своїх казусів. Наприклад, у нас була історія про те, як давали грошову винагороду за репост інформації про проект, але лише за умови, якщо він переможе. Це не дуже чесно. Той проект так і не переміг. Але це не все, – додає Анна Шавиро. – Ми розуміємо, що голосують за проекти переважно активні представники середнього класу. Брак якісної інформкампанії не дозволив охопити всіх представників суспільства. Над цим ще треба працювати.



nemirowest.blogspot.com

Досвід Івано-Франківська: кожен голос на вагу золота

Фахівці аналітичного центру CEDOS, проаналізувавши реалізацію «бюджетів участі» у декількох містах України, дійшли такого ж висновку. Наприклад, в Івано-Франківську, на їхню думку, саме брак інформування призвів до того, що переможців обрали з допомогою менш ніж 500 голосів. До того ж голосування відбувалося лише через інтернет, і це ще більше звузило кількість виборців.

Проблеми були з банківськими картками, які чомусь не завжди працювали в системі BankID. Та й взагалі голосувати через інтернет виявилось надто складно, особливо

людям старшого віку.

Аналітик CEDOS'а Іван Вербицький наголошує, що корінь усіх проблем з «бюджетом участі» – це відсутній діалог між владою та громадою:

– Для успіху надалі треба залучати громадськість до адміністрування партисипаторного бюджету на всіх етапах його втілення. У деяких містах так і робили, це принесло лише успіхи. Крім того, потрібно удосконалити інформкампанію, використовувати зовнішню рекламу. Нам фактично потрібно виховувати активного громадянина, показувати йому, що є можливість реалізувати свої ініціативи і обрати, які проекти реалізують, – вважає представник CEDOS'а.

Багато проблемних моментів знову ж таки закривають громадські активісти. Зокрема, проект USAID «Громадяни в дії». Експерти проекту розробили пакет типових документів, які необхідно ухвалити місцевій раді, аби запустити «бюджет участі». Їх можна завантажити на порталі «Довідник громадського активіста» у розділі «Вплив на владу».

Крім експертизи допомагають також інформаційно. Розроблюють друковані буклети та плакати, які пояснюють, як можна подати свій проект на конкурс в рамках «бюджету участі». За словами адвокати-менеджера проекту Івана Лукері, такий формат допомагає вийти за межі інтернету і охопити аудиторію старшого покоління.

Замість підсумків: усе ще попереду

Певна річ, це актуально не лише для Івано-Франківська, але й для всієї України. Досвід іноземних партнерів вказує на те, що «бюджет участі» може працювати краще.

Попереду нас чекає можливість залучати осіб до 18 років, як це робить Польща, і розширення голосування за зразком Франції та Сполучених Штатів. Адже кожен громадянин України має право вирішувати, на що можуть піти бюджетні кошти його громади.



shutterstock.com

ЯК ЗАРЕЄСТРУВАТИ символіку громадської організації?

Державній реєстрації підлягає символіка тільки громадського об'єднання із статусом юридичної особи. Символіка громадського об'єднання має бути унікальною і відрізнятися від зображення вже зареєстрованої символіки іншого громадського об'єднання.



Процедура реєстрації символіки:

- 1) визначити вид символіки, підготувати її зображення та опис
- 2) провести засідання/збори уповноваженого органу організації та затвердити символіку
- 3) підготувати пакет документів для державної реєстрації символіки
- 4) подати пакет документів до Міністерства юстиції України для державної реєстрації символіки
- 5) отримати рішення про державну реєстрацію символіки

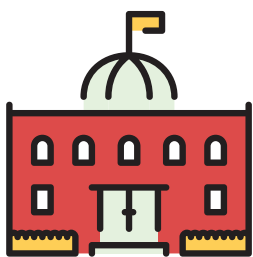


Законодавство:

- 📖 ст. 18 Закону України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 року № 4572-VI;
- 📖 ст. 23 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 року № 755-IV;
- 📖 ч. 2 Розділу II Наказу Міністерства юстиції України від 09.02.2016 року № 359/5 «Про затвердження Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи».

Строк розгляду документів - 20 робочих днів з дати подання документів для державної реєстрації.

Адміністративний збір - 0 грн.



Державну реєстрацію символіки здійснює:

Міністерство юстиції України, яке знаходиться за адресою: 02000, м. Київ, вул. Євгена Сверстюка, 15.



Пакет документів для державної реєстрації символіки:

- заява про державну реєстрацію символіки (Форма 14 згідно Наказу Мін'юсту від 18.11.2016 року № 3268/5);
- копія статуту громадської організації;
- примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) рішення уповноваженого органу управління громадської організації про затвердження символіки, визначення видів символіки, її опис;
- зображення символіки (прапора та/або емблеми) у паперовій та електронній формі;
- опис символіки в паперовій та електронній формі.



Спосіб подачі документів:

- особисто або через уповноваженого представника (подається примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) документа, що засвідчує його повноваження);
- поштою (справжність підпису заявника повинна бути нотаріально засвідчена);
- он-лайн (за допомогою електронних сервісів Мін'юсту – у розробці).



Правові наслідки порушення права на символіку:

Згідно ч. 6 ст. 18 Закону України «Про громадські об'єднання» забороняється використання зареєстрованої символіки громадського об'єднання фізичними та юридичними особами **без згоди такого об'єднання** та для цілей, не пов'язаних з діяльністю такого громадського об'єднання.

Однак, Законом не передбачено ні адміністративної, ні кримінальної відповідальності за такі діяння.

Тому, якщо Ви маєте бажання захистити свої права, **рекомендуємо зареєструвати символіку як об'єкт права інтелектуальної власності – товарний знак** (відповідно до Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15.12.1993 № 3689-ХІІ).



Інформація

Детальну інформацію про реєстрації символіки громадської організації можна знайти за посиланням – <https://goo.gl/oExeEo>

ЗАКОН ПРО МИРНІ ЗІБРАННЯ: Фундамент для чесної гри

В Україні вже кілька років точаться дискусії про те, чи потрібен окремий закон, який регулюватиме право на мирні зібрання. Мабуть, наразі це одна з найбільш контраверсійних тем в аспекті демократії та громадянського суспільства.



Яніна Корнієнко,
журналістка
«Громадянського
суспільства»

«За» – експерти міжнародних та українських правозахисних організацій, зокрема і проект «Громадяни в дії». «Проти» – активісти лівого спрямування, які пропонують не ухвалювати окремий закон, а внести зміни в кілька нормативно-правових актів, урегулювавши в такий спосіб сферу.

Позицію «утримались» обрала влада, зокрема депутати, які не хочуть конфліктувати ні з експертними колами, ні з вулицею.

У чому проблема?

Справа в тому, що право на мирні зібрання в Україні наразі регулює лише стаття 39 Конститу-

ції і декілька статей у Кодексі про адміністративні правопорушення. Однак ці нормативно-правові документи не регулюють дуже багато практичних аспектів проведення мирних зібрань.

«Наприклад, поліція не надає гідного рівня захисту учасникам мирних акцій, або суд забороняє зібрання з абсурдною аргументацією, хоча є дуже невеликий перелік умов, коли він може це зробити, – пояснює Олександр Равчев, комунікаційний менеджер проекту «Громадяни в дії».

Ще один дискусійний момент – повідомлення про акцію. Коли воно має подаватись, за скільки часу і чи





взагалі треба владу попереджувати про мирні зібрання.

Багато противників фіксації цього моменту в законодавстві проводять паралелі з «законами 16 січня» і режимом Януковича, коли подати повідомлення про мирне зібрання часто означало, що влада зробить усе, щоб його заборонити чи йому якимось перешкодити. Однак ми повинні пам'ятати, що нехай і мирні, але масові зібрання порушують звичний ритм життя міста. Тож влада має бути готовою – перекрити вулиці, змінити рух транспорту, забезпечити охорону учасників зібрання, подбати, щоб були кордони між контрзібраннями» – наголошує Олександр Равчев.

Противники спеціального закону про гарантії права на мирні зібрання апелюють до того, що повідомлення про зібрання – це обмеження права на протест. Звучала подібна теза і на конференції про законодавчі гарантії права на мирні зібрання.

«Якщо ви хочете піти на мирне зібрання, ви маєте подати заявку, яку можуть відхилити, якщо про-

тест загубить «мирний характер». Мирний характер акції визначає поліція на власний розсуд. Крім того, будь-який закон про протести несе ризики того, що в нього будуть вносити поправки, котрі зроблять цей закон диктаторським. Просто такого закону бути не повинно» – говорить Анна Сенкова, представник організації «Чорний комітет».

Позицію активістів прокоментував Максим Середа, експерт Центру політико-правових реформ, котрий висловив свою думку щодо завчасного повідомлення про зібрання. Серед основних тез такі:

Захист прав демонстрантів. Учасники акцій можуть постраждати від контрдемонстрацій, тому повідомлення про мирні зібрання означатиме, що держава може захистити мирне зібрання від нападу.

Захист легітимних публічних інтересів. Демонстранти доволі часто блокують дорожній рух, перекриваючи проїжджу частину. Для того, аби уникнути транспортного колапсу, необхідно заздалегідь підготувати об'їзні шляхи.

Якщо акція НЕ передбачає пере-

криття дорожнього руху, то завчасне повідомлення про зібрання не є обов'язковим.

«Закон про мирні зібрання у нашому розумінні дуже потрібний. Ми маємо бути певні, що люди вийдуть на вулиці, якщо це буде потрібно. Необхідно тренувати поліцію та робити її освіченою, тоді ризики непорозуміння між демонстрантами та поліцією будуть нищівними» – коментує ситуацію Удо Моллер, голова операційного департаменту Консультативної місії Європейського Союзу в Україні.

Антиконституційні рішення замість закону

Доки немає законодавчого регулювання на найвищому рівні, місцеві ради прийняли свої положення «про особливий порядок мирних зібрань», які суперечать Конституції і обмежують право на мирні зібрання. Наприкінці 2015 року учасники проекту «Громадяни в дії» провели моніторинг порушень права на мирні зібрання органами місцевого самоврядування. Поруш-

МІСЦЕВІ РАДИ ОБМЕЖУЮТЬ МИРНІ ЗІБРАННЯ



ників виявилось аж 32. Станом на сьогодні, після судових позовів, таких міст залишилося 28.

Можна також навести приклади обмеження мирних зібрань у містах України. Відтак у Ізюмі, Першотравенську, Горішніх Плавнях, Харкові, Южноукраїнську, Вознесенську, Коростені, Лозовій та Гайсині застосовують Указ Президії Верховної Ради СРСР від 28 липня 1998 р. Тобто частина України досі користується законодавством минулого сторіччя. Водночас в Ізюмі, Горішніх Плавнях, Коростені та Вознесенську одночасно застосовують Конституцію, Указ і Європейську конвенцію з прав людини. Така невизначеність, на думку експертів, має негативні наслідки для проведення мирних зібрань в українських містах.

Так, український суд не завжди спроможний чи зацікавлений захистити право українського громадянина на мирні зібрання. З-поміж шести населених пунктів, де були

подані позови з вимогою скасувати антиконституційні рішення, успіху досягли лише у двох – Нових Петрівцях та Краснограді. Причому в обох влада сама погодилась скасувати положення, не доводячи справу до розгляду по суті.

Суди ж виявилися безсилі і... безнадійно застарілі. У Харкові і Полтаві відмовили у задоволенні позову, посилаючись на... Указ пленуму Верховної Ради СРСР 1988 року. Це при тому, що він був скасований Постановою Верховної Ради України «Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства Союзу РСР» від 12 вересня 1991 року та Закону «Про правонаступництво України» як такий, що суперечить Конституції, оскільки носить довільний, а не повідомленневий характер щодо мирних зібрань.

Подібне свавілля на місцях ще раз доводить необхідність єдиного, актуального, чинного закону, який врахує всі нюанси процесу

мирних зібрань і пропише «правила гри».

Наразі в кулуарах Верховної Ради очікують на розгляд два альтернативні законопроекти – №3587 і №3587-1. Відрізняються вони лише аспектом щодо повідомлення влади. Законопроект №3587-1 пропонує повідомляти владу лише тоді, коли активісти цього бажають. Натомість другий законопроект прописує обов'язкове повідомлення за 48 годин до заходу. Коли вони нарешті потраплять до порядку денного – невідомо.

«Депутати не хочуть голосувати за цей закон, бо бояться брати на себе відповідальність за складне й непопулярне рішення. Активісти не хочуть закону, бо це – правила, а, отже, це складніше. Одноголосно «за» – українські і міжнародні експерти, але вони не підуть відстоювати цей закон під ВР, а без громадського тиску годі сподіватись, що він буде прийнятий», – підсумовує Олександр Равчев.

КУДИ ПІТИ НАВЧАТИСЬ, якщо хочеш реформувати країну

«Те, що ми вивчали в школах і в університетах, – не освіта, а тільки один зі способів отримати освіту», – стверджував американський філософ ХІХ століття Ральф Емерсон. Якщо раніше людина здобувала освіту раз і назавжди, то зараз освіта супроводжує людину протягом усього життя.



Наталія Міняйло,
журналістка
«Громадянського
суспільства»

Темпи суспільного розвитку пришвидшилися не лише у світі, Україна також не стоїть осторонь цих процесів. «Громадянське суспільство» вирішило дізнатись, які навчальні проекти пропонують громадські організації.

Школа Громадської дії та Школа місцевої демократії

Проект USAID «Громадяни в дії» має два навчальні проекти: Школа громадської дії та Школа місцевої демократії.

«Обидві школи почали працювати на початку 2015 року. Наразі третій сектор переповнений різними безкоштовними семінарами, але системних та ґрунтовних освітніх проектів все-таки небагато. Саме

на такі програми є величезний попит. Наприклад, для участі у Школі громадської дії на одне місце претендувало 18 осіб і майже всі, хто пройшов Школу, продовжують активну громадську діяльність», – розповідає менеджер освітніх програм Ольга Коваленко.

Навчання у школі відбувається за 4 напрямками:

- менеджмент громадських організацій (як бути успішним громадським діячем та ефективно організувати роботу громадського об'єднання від найяскравіших представників третього сектору);
- вплив на владу (як змусити владу працювати на громаду та як бути почутим владою);
- фандрайзинг (яким чином можна залучати додаткові ресурси та





як знайти фінансування громадських ініціатив);

- взаємодія зі ЗМІ (що робити, щоб про вас писали, які існують секрети спілкування з журналістами та як ефективно використовувати SMM у громадській діяльності).

«Наша школа орієнтована переважно на молодих людей від 18 до 30 років. Однак подаватись можуть і активісти, яким більше 30 років. При відборі на школу велику увагу звертаємо на мотивацію і активну життєву позицію. Хоча школа проводиться у Києва, на неї можуть подаватись громадські активісти з усієї України», – розповідає Ольга Коваленко.

Школа громадської дії проводить набір раз на рік. Наступний

набір до школи почнеться у липні 2017 року.

Проект «Громадяни в дії» проводить також Школу місцевої демократії.

Мета школи – навчити громадських активістів ефективно використовувати два найбільш популярні інструменти участі громадян в управлінні містами: місцеві ініціативи та громадські слухання.

«Під час навчання ми навчаємо користуватись тими інструментами, які затверджені міськими радами, але з різних причин громада не використовує їх через недостатньо зрозумілі або зарегульовані процедури, низький рівень обізнаності громадян про наявні інструменти або не-

достатній рівень організаторських компетенцій активістів. Вона може бути цікава як для початківців, так і для більш досвідчених діячів, немає жодних обмежень за віком учасників», – розповідає Ольга Коваленко.

Школу уже провели в Чернігові, Івано-Франківську, Києві та Чернівцях.

«Наразі у Києві випускники Школи готують громадські слухання та місцеві ініціативи, у Чернігові активісти проводять громадські слухання, у Чернівцях тільки у березні провели Школу і скоро результати себе покажуть», – стверджує менеджер освітніх проектів.

Наступний набір на школу місцевої демократії планується на початку літа 2017 року.

Відкритий університет реформ

Освітній проект «Відкритий університет реформ» (ВУР) проводиться на базі Центру демократії та верховенства права CEDEM з початку 2015 року. Мета університету – залучити вмотивовану молодь до громадської діяльності та активної участі в політичному, економічному, соціальному житті, а також сприяти розвитку молодіжної активності і лідерства.

За рік проводять два набори до ВУР – навесні та восени. Вік учасників – від 18 до 26 років (бажано).



«Все почалося з того, що два роки тому експерти з «Реанімаційного пакету реформ» зрозуміли, що за тривалий час у них накопичилось багато знань, якими треба ділитися. Звичні формати – круглі столи та зустрічі з пресою – вже вичерпали на той час свої можливості. Так виникла ідея створити Університет реформ, де бажаючі могли б більше дізнатись про реформи, які проводять в Україні», – розповідає Віктор Артеменко, координатор 5-го набору до ВУР.

Навчання проходить у чотирьох форматах: 1) лекції експертів РПР щодо пріоритетних реформ, діяльності громадських організацій, адвокатури, комунікації, електронного врядування; 2) заняття з тайм-менеджменту, фандрейзінгу, написання проектів, публічних виступів; 3) участь у робочому процесі «Реанімаційного пакету реформ»; 4) розробка реформаторського проекту.

Перший набір ВУР складав 50 осіб. До другого набору потрапили 45 людей. На початку 2016 року координатором ВУР став Іван Омелян.

«Якщо в перших наборах не було обмежень щодо віку і професій учасників, то з 3-го ВУРу ми почали вносити зміни. По-перше, вирішили орієнтуватись на молодших учасників. Це студенти старших курсів та молодь, яка лише щойно закінчила ВНЗ. Це люди переважно до 26 років. Однак на співбесіду запрошували й учасників, яким за 30. Нам важливо було зрозуміти, наскільки вони зрозуміють ідеологію ВУР. По-друге, з четвертого набору ми запровадили стажування в громадських організаціях-членах РПР. При цьому звертали увагу, щоб людина займалась не приготуванням кави, а здобувала корисні знання. Тому просили громадські організації закріпити за стажером ментора», – стверджує Віктор Артеменко.

За його словами, з 30 стажерів 4-го набору ВУР 10 залишились працювати у громадських організаціях, де проходили стажування.

Стажери працюють переважно з комунікаціями та аналізують дані.

На початку березня 2017 року стартував 5-й набір до Університету реформ. Навчання триватимуть до початку червня 2017 року. Також в рамках ВУР проходить кілька публічних лекцій, які можуть відвідати всі бажаючі.

Освітні проекти інших громадських організацій

Освітні проекти у сфері антикорупції має громадська організація Transparency International Ukraine.

«Ми працюємо у двох напрямках. Перше – це лекції відомих борців з корупцією. Вони відбуваються кож-



ні два тижні. Цього року ми запустили цикл лекцій про політичну корупцію. До нас приїжджали експерти з Британії. Тепер очікуємо лектора з Колумбії. Лекції проводимо не лише для того, щоб розказати, що корупція це погано і що робити з нею в повсякденному житті. Вони мають і практичну мету: прагнемо залучити студентів і науковців для досліджень у сфері корупції у рамках проекту ACREC», – розповідає аналітик з ТІ Ukraine Тетяна Шевчук.

Крім того, у квітні-травні ТІ Ukraine планує провести антикорупційну школу на базі Українського католицького університету у Львові.

«Школа складатиметься з двох модулів, на ній виступатимуть ан-

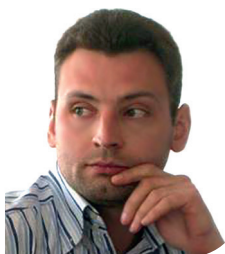
тикорупціонери не лише з України, а й з-за кордону. Запрошуємо на неї учасників з усієї України. Всього плануємо набрати 30 учасників. Обмежень за віком немає» – каже Тетяна Шевчук.

Шведська Академія Фольке Бернадотта вже три роки реалізує проект «Місьцеве самоврядування та верховенство права в Україні». Його метою є впровадження та подальше дотримання принципів верховенства права у місцевому самоврядуванні в Україні. Він долучається до процесу реформ у сфері децентралізації та місцевого самоврядування задля підвищення рівня прозорості у публічному адмініструванні України.

«Ми проводимо опитування працівників установ та користувачів послуг та модеруємо підготовку планів дій на основі здійснених досліджень. Також в межах проекту представники органів місцевого самоврядування підвищують рівень обізнаності та дискутують про практичне втілення принципів верховенства права на практиці в межах тренінгів, семінарів з обміну досвідом та навчальних програм», – розповідає менеджер Академії Фольке Бернадотта Ольга Лучка.

У межах проекту вже розроблено 6 планів дій, проведено 7 досліджень, 11 тренінгів та 5 семінарів з обміну досвідом.

«КОМУBOOK» – гуртом і книжку легше видавати



Артем Шевченко,
журналіст
«Громадянського
суспільства»

Про crowdpublishing

Перша в Україні платформа краудпаблішингу «Komubook» з'явилася в мережі Інтернет восени 2015 року. Відтепер читачеві вже не треба чекати, доки хтось видасть його улюблену книжку. Адже спільнодрук, або, як його ще називають, – співвидав, працює за принципом колективного збору коштів (краудфандинг), за яким читачі самі стають видавцями. Інноваційна модель видання художніх творів зарубіжних авторів, які ще не були перекладені й наразі відсутні на полицях книжкових магазинів країни, започаткувала ініціативна група з

Полтави. До команди українського стартапу «Komubook» увійшли: ініціатор Павло Швед, дизайнер обкладинок книжок Варвара Перекрест, поет Андрій Бондар та перекладачі Генік Беляков і Андрій Репа.

Як це працює

Організатори проекту обирають цікаві книжки та обчислюють вартість видання 1000 примірників. Читачі можуть підтримати певне видання, зробивши грошовий внесок. Після закінчення збору коштів та друку читачі отримують свої примірники. Як зазначає «Komubook», якщо потрібну



Павло Швед, 35 років

Улюблена цитата: «Всесвіт – це позитивно заряджена порожнеча» (Славой Жижек) або «Помиляються ті, хто не обманюється» (Жак Лакан).

Улюблена книжка: «Таких книжок доволі багато, причому вони дуже різні. Хай буде одна з тих книжок, яку ми видали на «Komubook» – «Затьмарення» Філіпа Діка».

Улюблений автор: «Немає одного зовсім улюбленого. Наприклад, подобається Славой Жижек».

Про що має бути сучасна українська книжка і хто її автор?

«На мою суб'єктивну думку, пишеться зараз доволі багато, але все воно доволі посередньої якості. Я чекаю на прихід автора, який чи яка врешті зважиться, а головне – матиме достатньо таланту, щоб

сказати голу правду про сучасне українське суспільство. Тобто не буде вигадувати, не буде намагатися прикрасити або вразити читача, а саме кожним словом скаже правду про нас усіх. І до того ж зробить це так, щоб у читача від читання аж звело вилиці. Саме на такого автора я чекаю, але не впевнений, що він чи вона з'явиться в українській літературі найближчим часом. Однак мені б цього дуже хотілося»

для видання суму не було зібрано, видавництво має право дофінансувати видання власним коштом або ж повернути усім учасникам їхні внески. Тривалість збору грошей, в середньому, становить від 30 до 60 днів. Після чого ще десь 3 місяці витрачається на підготовку видання та якісний переклад. Загалом нова книжка народжується за півроку. Власне, саме аудиторія меценатів-читачів і визначає першочерговість друку тієї чи іншої книжки, де розмір і швидкість зібраних коштів пропорційні смакам споживача літератури. До речі, на сайті вітчизняної платформи краудпаблішингу будь-хто може переглянути інформацію про розмір зібраних коштів і тривалість збору по кожному примірнику.

Де та що придбати

Купити надруковані книги можна онлайн у 5 книжкових інтернет-магазинах і через відому електронну мережу книгарень. Офлайн екземпляри продаються в 27 локаціях 13 міст України, а також на книжковому ринку столиці. Це відомі твори класиків: «Сніданок у Тіффані» (Трумен Капоте), «Страх і відроза в Лас-Вегасі» (Гантер С. Томпсон), «Філософія в будуарі» (Маркіз

де Сад), «Голий ланч» (Вільям С. Берроуз), «Чи мріють андроїди про електричних овець» (Філіп К. Дік), «Покоління Х» (Дуглас Коупленд) та інші. Наразі читачеві доступні кілька десятків найменувань, проте «Komubook» обіцяє вже в кінці квітня розширити список. Третя черга збору коштів від читачів-благодійників профінансує видання ще 6 книжок. До друку готуються: «Людина у високому замку» (Філіп К. Дік), «Ловля форелі в Америці» (Річард Бротіган), «Портрет митця замолоду»

та «Дублінці» (Джеймс Джойс). А також: «Сповідь англійського пожирача опіуму» (Томас де Квінсі) і «Паризький сплін / Есе» – збірка поезій у прозі Шарля Бодлера з есе Вальтера Беньяміна.

Читачеві на десерт

На додаток «Komubook» пропонує читачам-благодійникам декілька цікавинок. По-перше, це можливість підтримати нестандартну кількість примірників одного видання шляхом кількох окремих замовлень. Такі книжки будуть надруковані з автографом перекладача та ім'ям і прізвищем благодійника – за його згоди. А по-друге, певну кількість таких примірників читач може подарувати українським бібліотекам. Власне, для цього автори вітчизняного краудпаблішингу створили на сайті проекту окрему опцію – «biblio».



НЕПРИБУТКОВІСТЬ ПО-НОВОМУ: як потрапити в новий реєстр і не наробити помилок

Наприкінці 2015 року були внесені зміни в Податковий кодекс у частині отримання ознаки неприбутковості. Щоб ухвалений закон не завдав прикращів діяльності громадських організацій, треба залагодити деякі бюрократичні моменти: привести у відповідність свої статuti, отримати ознаку неприбутковості з кодом 0032 і опинитись у новому Реєстрі неприбуткових організацій. Як це все зробити правильно та успішно – порадять фахівці проекту «Громадяни в дії».



Світлана Чернецька,
журналістка
«Громадянського
суспільства»

Неприбутковість: прогрес і недоліки нового закону

Питання неприбутковості ОГС було визначальним у стосунках громадського сектору і держави. З 2015 року, коли був прийнятий відповідний закон, і після Постанови КМУ № 440 від 13 липня 2016 року ситуація змінилась на краще. Був визначений новий порядок надання неприбутковості, для третини ОГС було відновлено право на ознаку неприбутковості, стали зрозумілими чіткі критерії отримання і позбавлення ознаки неприбутковості. Адже саме відсутність чітких правил гри, критеріїв створювала поле для корупційних зловживань, коли податкова служба могла вирішувати це питання в «ручному режимі».

Спершу всі зміни вимагали внести до 1 січня 2017 року, однак з огляду на дуже повільну динаміку внесення змін 21 грудня 2016 року Верховна Рада України відтермінувала дедлайн перереєстрації ознаки неприбутковості на півроку. Навряд варто розраховувати на ще один подібний благородний крок, тож якщо нема бажання втратити ознаку неприбутковості – варто внести всі зміни до 1 липня 2017 року.

Ухвалений законопроект не лише продовжив термін перереєстрації у Реєстрі неприбуткових організацій і час на приведення статутів ГО і БО у відповідність з новими вимогами, але й утвердив деякі інші позитивні для громадського сектору зміни.

Позитивом є те, що новостворені НУО отримують право вважатись неприбутковими від дня їхньої держреєстрації. Однак вони мають подати впродовж 10 днів заяву №1-РН, у результаті чого їх вносять до Реєстру. Тобто доходи, нараховані новоствореній організації у період до прийняття Рішення ДФС з ознакою неприбутковості, також не оподатковуватимуться, тож не потрібно буде подавати декларацію з податку на прибуток за період до внесення в Реєстр НУО.

Позитивом є конкретизація деяких процедур. Зокрема встановлюється річний період звітування для всіх НУО, а також чіткий порядок звітування у випадку порушень ГО норм Податкового кодексу.

І принципово важливим було утвердження у законопроекті положення, яке уточнює, що витрачання коштів на статутні цілі, у тому числі здійснене через за-

снівників, учасників, членів, працівників, членів органів правління та пов'язаних осіб, НЕ є розподілом доходів (прибутків) серед таких осіб. Це важливе уточнення, яке допоможе уникати неоднозначності трактування положень Податкового кодексу.

До слова, закон забезпечив і дуже велику податкову пільгу – звільнення ОГС від податку на прибуток від усіх надходжень. Хоча і чітко зафіксував відповідальність за порушення цільового призначення використання цього прибутку.

Однак прийняття закону вимагає ще й прийняття багатьох підзаконних актів на його виконання, а також внесення змін в чинну нормативно-правову базу для усунення суперечностей.

Щодо аспекту отримання неприбутковості та звітності неприбуткових організацій, то ще дуже багато нюансів потребують удосконалення. Зазвичай, це прояснення моментів, які не були чітко прописані, спрощення процедур, зменшення і конкретизація потрібного пакету документів та строків подання тощо. «Особливої уваги заслуговує змога при реєстрації ГО одразу подати заяву на неприбутковість у форматі «єдиного вікна»; і, певною мірою, це допоможе вирішити передача функцій із надання та зміни ознаки неприбутковості від ДФС до Мін'юсту (для подальшого обговорення) тощо», – пояснює Олеся Долуда, адвокат-менеджерка з питань оподаткування громадських та благодійних організацій проекту «Громадяни в дії».

Важливим і поки не вирішеним також є питання можливості поновлення ознаки неприбутковості: у разі самостійного виявлення та звітування ОГС та у разі виявлення органом ДФС; удосконалення норм про порядок звітування у разі порушення. Адже помилки припуститись може кожен – має бути механізм її виправлення.

Зробити все: як не втратити неприбутковість

Насправді процес внесення змін до статутів організацій і отримання права на місце в Реєстрі неприбуткових організацій досить простий. Однак треба бути пильним до слів та формулювань і намагатись їх максимально точно узгодити з положеннями Закону, аби уникнути хибних трактувань, що могли б стати підставою для відмови чиновників.

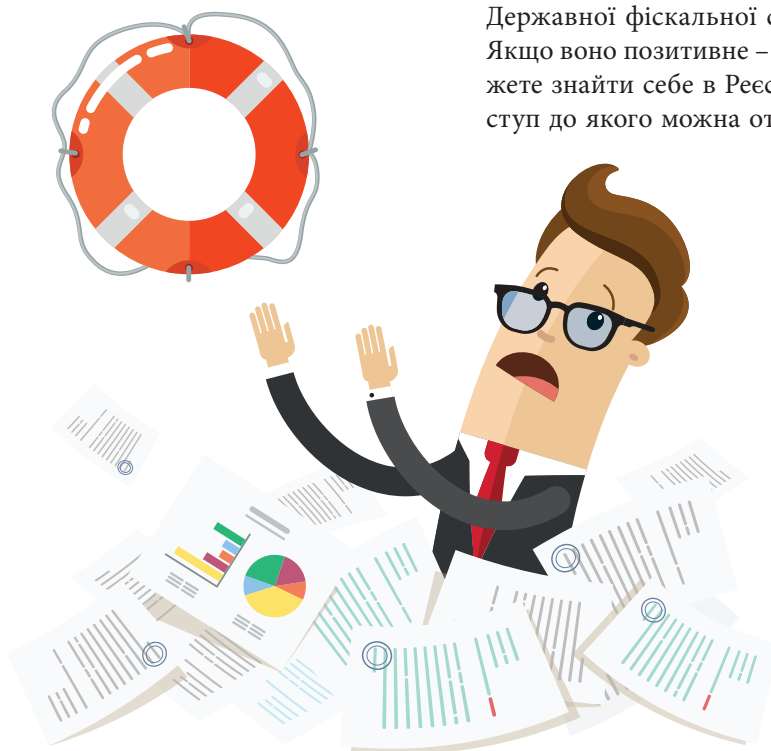
Дуже важливо пам'ятати, що по закону ця процедура має бути безкоштовною, оскільки це процес «приведення у відповідність до змін законодавства». Чиновники можуть стверджувати протилежне, однак варто стояти на своєму, бо ж в останньому абзаці частини 1 статті 36 Закону «Про державну реєстрацію» вказано наступне: «Адміністративний збір не справляється за державну реєстрацію змін до відомостей про юридичну особу, фізичну особу-підприємця та громадське формування, що не має статусу юридичної особи, у тому числі змін до установчих до-

кументів, пов'язаних із приведенням їх у відповідність із законами України у строк, визначений цими законами».

Алгоритм дій для включення до нового Реєстру:

Проаналізувати статут організації і підготувати необхідні зміни відповідно до нових вимог Податкового кодексу. Навіть якщо у вас уже є ознака неприбутковості з кодом 0006, вам треба отримати ознаку з новим кодом 0032, аби бути внесеним до нового реєстру;

- скликати збори вищого органу управління і затвердити нову редакцію статуту;
- підготувати пакет документів для державної реєстрації. Це заява про державну реєстрацію змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в ЄДР;
- провести процедуру державної реєстрації нової редакції статуту;
- подати заяву №1-РН зі «змінами» до податкової інспекції, очікувати на рішення 14 днів. Подати заяву можна поштою, особисто, або через кабінет платника податків за умови наявності у вас електронних ключів;
- отримати рішення від органу Державної фіскальної служби. Якщо воно позитивне – ви зможете знайти себе в Реєстрі, доступ до якого можна отримати



через електронний кабінет платника податків.

Найважливішим для неприбутковості є пункт щодо доходів. Якщо раніше не підлягали оподаткуванню певні джерела отримання доходів, то зараз має бути закріпленим інший принцип – цільового розподілу доходів. Намагайтесь відобразити його в статутах у формі, максимально наближеній до формулювання Закону:

«Отримані доходи (прибутки) або їх частини не підлягають розподілу серед засновників (учасників), членів організації, працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб», а також «У разі припинення юридичної особи у результаті її ліквідації, злиття, поділу, приєднання або перетворення активи організації мають бути передані одній або кільком неприбутковим організаціям відповідного виду або зараховані до доходу бюджету».

До слова, ця вимога не розповсюджується на ОСББ, що також є громадськими організаціями.

Крім того, хоча НУО апіорі не є платниками податку на прибуток, вони мають право провадити підприємницьку діяльність. Просто це треба прописати в статуті в правильній формі в розділах «Мета і напрямки діяльності», «Права організації», а також отримати відповідний КВЕД на підприємницьку діяльність, якою організація планує займатися.

Аналогічно організація має ретельно переглянути джерела надходження активів та передбачити там всі очікувані або можливі надходження від підприємницької та іншої діяльності.

Отримали відмову: куди йти і що робити

Безумовно, не у всіх випадках перереєстрація мине безболісно й успішно. Бувають випадки відмов об'рунтованих і відмов, виклика-

них зловживаннями або некомпетентністю чиновників, або ж банальними помилками у трактуванні законодавства. У першому випадку треба буде виправити всі неточності, у другому – або довести свою правоту, посилаючись на відповідні положення законодавства, або ж оскаржувати рішення в суді.

Дуже часто чиновники безпідставно відмовляють у внесенні НУО в Реєстр з двох причин: наявність підприємницької діяльності та відсутність паперової копії статуту разом з заявою №1-РН. Тож знайте:

- зауваження до передбаченої у статуті можливості здійснення підприємницької діяльності (таке право надається статтею 21 Закону України «Про громадські об'єднання», статтею 16 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» тощо та не суперечить неприбутковості – у разі наявності в статуті заборони розподілу доходів (прибутків), їх частин, та інших вимог Податкового кодексу);
- організація не має подавати разом із заявою №1-РН паперову копію статуту, оскільки він розміщений у ЄДР в електронній формі і відповідні чиновники можуть отримати до нього доступ. Цей аспект регламентує Порядок ведення Реєстру НПО.

Якщо маєте намір оскаржити неправомірну відмову – спершу зробіть це в адміністративному порядку. Тоді скарга подається до фіскального органу вищого рівня (обов'язково з копією до фіскального органу, який прийняв рішення). На таке подання організація має лише 10 календарних днів від отримання рішення про відмову. Також протягом 3 років від отримання рішення організація має право на судове оскарження. Позовна заява подається до адміністративного суду першої інстанції.

Однак буває, що відмова цілком

законна, і тоді просто варто виправити недоліки і подати заяву знову. Перша причина відмови – неприведений у відповідність статут. Друга – порушення організацією процедури подання чи оформлення документів (неправильне заповнення заяви №1-РН, подання неповного комплексу документів, зокрема, для ЖБК або організації, яка працює на підставі установчого документу НПО вищого рівня). Третя – відсутність установчих документів (так, буває таке, що НУО чомусь була в Реєстрі неприбуткових організацій, не маючи утверджених установчих документів).

Також підставою для виключення з Реєстру може бути порушення вимог Податкового кодексу. Йдеться про використання коштів не на статутні цілі, незаконний розподіл доходів (прибутків), їх частин. Зокрема, випадок, за якого у статуті не прописані нові напрямки діяльності організації, на які використовуються кошти, також може бути розцінений як порушення, зі сплавою податку на прибуток.

Не відкладати і не забувати

Зрештою, часу на внесення змін і приведення у відповідність своєї діяльності та документації є достатньо – до 1 липня 2017 року. Однак не відкладайте все на останній день – у вас має залишитися час на виправлення помилок чи оскарження рішення, та й при масовому поданні всіх документів в останній момент їх можуть на встигнути обробити вчасно або ж загубити.

Виникають запитання – звертайтеся до фахівців проекту «Громадяни в дії», за індивідуальними консультаціями на гарячу лінію держаної фіскальної служби.

Адже втрата ознаки неприбутковості принесе вам багато неприємних клопотів, незіставних із затратами часу і зусиль на вчасне внесення змін і входження до нового Реєстру неприбуткових організацій.

НАГЛЯДОВІ РАДИ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ: реформа снігу, доріг і батарей

Вони рідко дзвонять першими і завжди в поганому настрої. Більшість з них ми не знаємо в обличчя, а їхні імена ні про що не говорять. Частина практично не помітна, а решта створює нам великі проблеми. І згадуємо про них лише в найскрутніші моменти нашого життя. Вони – це комунальні підприємства.



Христина Морозова,
журналістка
«Громадянського
суспільства»

Якщо ходити в кіно, то неодмінно в новий класний кінотеатр, якщо брати каву, то хорошу і в улюбленому закладі, якщо купувати телефон, то той, на який довго відкладав гроші. Економія змушує обирати якісні речі. Тим не менш, коли в голові прокручуєш «комунальне підприємство» (скорочено «КП»), виринає щось «совкове», заіржавіле і пов'язане з відключенням гарячої води. А між іншим, це найперші менеджери в місті, яких ми наймаємо на роботу, які опікуються нашими базовими потребами.

У найгіршому випадку комунальні підприємства – штучно створені «фірми-одноденки» для викачування грошей з бюджету та корисливого застосування свого статусу. У найкращих випадках КП просто працюють неефективно або взагалі лише імітують діяльність. Найчастіше їхній керівний штат, методи роботи застарілі, а функціональні обов'язки переплутані. Я на власні очі бачила кількох дуже порядних, професійних і самовідданих «комунальників», але здебільшого це приємні винятки. Поясню на простому прикладі. Продавець хот-догів викидає пакет зі сміттям з вікна МАФу в одному з районів нашої «європейської столиці» – і таке буває. Викинув на метр – прибиратиме він сам, закинув трішки далі на тротуар – вже КП «Київбла-

гоустрій», докинув на дорогу – і це вже проблема «Київавтодору». Але, не дай Боже, пакет прилетів на зелені насадження – все, дайте мітлу в руки КП «УЗН». Ви не уявляєте, чого потім вартує з'ясувати, хто прибиратиме горезвісний пакет.

Комунальні підприємства в нинішньому вигляді – важезна недолуга валіза без ручок і коліщаток. Як і пам'ятники радянським вождям, КП потребують декомунізації, а подекуди люстрації. Їм необхідний незалежний аудит, перегляд завдань та відкриті конкурси для нових керівників. Кількість комунальних підприємств має бути суттєво скорочена. Ці етапи давно сплановано і проговорено. Щоправда, далі слів справа не зайшла, але це вже інша історія.

Наглядова рада – це новий механізм співпраці з тими КП, які збираються ефективно працювати, а не робити вигляд і витягати кошти з міського бюджету.

Наглядова рада може утворюватися лише при тих підприємствах, які мають хоча б один із критеріїв:

- мінімальна вартість активів згідно з даними фінансової звітності;
- мінімальний розмір статутного капіталу;
- загальна сума поповнення статутного капіталу та інших трансфертів з місцевого бюджету;

- природна монополія, визначена Антимонопольним комітетом;
- панівне становище на ринку;
- сума річного обороту, кількість працівників не менше ніж... тощо.

При цьому точні показники і цифри визначає місто, селище чи село на власний розсуд.

Що ж вирішують наглядові ради? На що впливають і за чим здійснюють контроль?

У зоні їхньої відповідальності зокрема:

- затвердження річного, стратегічного, інвестиційного планів та фінансових показників ефективності управління;
- умови контракту, розміру зарплати керівника підприємства і самих членів наглядової ради;
- організаційна структура підприємства, пропозиції змін до статуту та положень;
- розміщення цінних паперів, крім акцій;
- відбір та подання міському голові кандидатури керівника підприємства, здійснення контролю за його діяльністю та подання на звільнення;
- обрання незалежного аудитора та залучення суб'єкта оціночної діяльності для проведення оцінки господарського зобов'язання на відповідність його умов звичайним ринковим умовам.

Членів наглядової ради не може бути менше ніж 6 та більше ніж 12 осіб. До складу наглядової ради обов'язково мають входити:

1. представники міського / сільського / селищного голови;
2. представники міської / сільської / селищної ради;
3. незалежні члени, обрані на конкурсних засадах спеціальною комісією.

Кожна група має делегувати третину від загального складу ради. Рада складається з таких посадових осіб: голова, заступник голови, секретар та члени. Кожен представник обирається на три роки. Якщо до наглядової ради обрали 8 і більше людей, вона обов'язково утворює комітет



з питань аудиту та комітет з питань призначень та винагород (зона відповідальності – призначення, відсторонення керівників КП, призначення рівня заробітної плати).

Члени наглядової ради не мають права бути депутатами місцевої ради, народними депутатами чи їхніми помічниками, а також держслужбовцями, службовцями органу місцевого самоврядування чи членами виконкому. Щоб уникнути конфлікту інтересів, до наглядової ради не беруть посадових осіб самих комунальних підприємств та їхніх родичів, засновників КП, членів управління або працівників аудитора.

Остаточо склад наглядової ради затверджує міський, сільський чи селищний голова.

Як тільки людину обирають до наглядової ради комунального підприємства, вона одразу стає спецагентом з розширеними повноваженнями. Члени ради можуть отримати будь-яку інформацію про діяльність КП, ознайомитися та скопіювати будь-які документи, мають вільний доступ до всіх приміщень підприємства, можуть брати участь у нарадах, зустрічах, засіданнях, мають право невідкладного прийому у посадових осіб підприємства.

Засідання наглядових рад проводяться публічно і є відкритими для представників громадських організацій та ЗМІ. Хід засідання фіксують на відеокамеру або диктофон

і викладають у відкритий доступ.

Більш відкритими і публічними відтепер мають стати і самі комунальні підприємства. Вони зобов'язані інформувати мешканців і засоби масової інформації про свою фінансову та господарську діяльність, про послуги і тарифи на них. Відтепер на веб-сайті ради чи державної адміністрації з'явиться розділ «Комунальні підприємства» з окремим підрозділом на кожне з них. По кожному КП чітко і зрозуміло буде зазначено перелік послуг, робіт, товарів, а також імена, контакти керівників та час прийому громадян, структура підприємства з назвами структурних підрозділів. У відкритий доступ також викладуть статут підприємства, штатний розпис та оголошення про вакансії. Особливо цікаво, що тепер доступними стануть фінансовий звіт підприємства, результат незалежної аудиторської перевірки, річний план закупівель, а також інформація про укладені господарські договори, сума яких перевищує визначений рівень.

Чи вплине це на температуру батарей, чистоту вулиць та стан доріг в наших містах? Це буде залежати від якісного складу тих людей, які увійдуть в наглядові ради своїх міст. Тож, якщо Ви незадоволені комунальними послугами, може, час стати членом наглядової ради КП, яке їх надає, і перевірити, куди йдуть кошти платників податків?



РЕФОРМА УПРАВЛІННЯ КОМУНАЛЬНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ



Згідно змін до ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» та Господарського кодексу України від 2 червня 2016 року на комунальних підприємствах можуть бути створені **НАГЛЯДОВІ РАДИ**.

Наглядова рада комунального підприємства - це колегіальний орган управління, який надасть можливість забезпечити **ефективну роботу** та **контроль за діяльністю** комунального підприємства.



ПОВНОВАЖЕННЯ НАГЛЯДОВОЇ РАДИ



обирає та контролює **керівника** КП



приймає рішення про проведення зовнішнього **незалежного аудиту**



вирішує **інші питання**, визначені міською радою

НОВІ ПОВНОВАЖЕННЯ МІСЬКИХ РАД ЩОДО КП

- ✓ **визначають критерії**, за якими обираються комунальні підприємства, де обов'язково утворюються наглядові ради
- ✓ регулюють **порядок утворення, ліквідації та призначення** членів наглядових рад
- ✓ встановлюють **вимоги до незалежних членів** наглядових рад (фахівців, експертів, громадських діячів тощо)
- ✓ визначають **виключні повноваження** наглядових рад
- ✓ визначають критерії, за якими **обираються комунальні підприємства**, де обов'язково проводиться аудит
- ✓ встановлюють критерії відбору, **порядок залучення аудитора** та проведення аудиторської перевірки

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ, ЯКІ НЕОБХІДНО УХВАЛИТИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ НАГЛЯДОВИХ РАД КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ



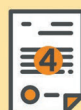
1. Про визначення критеріїв, відповідно до яких утворення наглядової ради є обов'язковим у КП



2. Про вимоги до незалежних членів наглядових рад КП



3. Про виключні компетенції наглядових рад КП



4. Порядок призначення членів, утворення та ліквідації наглядових рад КП



5. Порядок організації діяльності наглядової ради КП



6. Порядок інформування про діяльність КП



Проекти рішень міської ради можна завантажити: www.dovidnyk.org.ua





ГРОМАДСЬКИЙ БЮДЖЕТ УЧАСТІ

**МІСЬКІ РАДИ
ШУКАЮТЬ ІДЕЇ!**

*Маєте ідею як змінити
своє місто на краще?*

**ПОДАЙТЕ
СВІЙ ПРОЕКТ
НА ФІНАНСУВАННЯ
ГРОМАДСЬКОГО БЮДЖЕТУ МІСТА**



*ГРОМАДСЬКИЙ БЮДЖЕТ УЧАСТІ – це частина
бюджету міста, з якої фінансуються проекти
надані безпосередньо громадянами.*

Детальну інформацію шукайте на сайті вашої міської ради

Не маєш власного проекту? Підтримуй ті, які тобі сподобаються!

Більше інформації на порталі «Довідник громадського активіста» –

dovidnyk.org.ua



USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УНЦПД
УКРАЇНСЬКИЙ НЕЗАЛЕЖНИЙ ЦЕНТР ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ



**ГРОМАДЯНИ
В ДІЇ ►**